

Liga arabských štátov: bezzubá aj po reforme?

6

Autor: Dalibor PAVOLKA
Oponent: Ján MARTINKO

Úvod
Summit LAŠ – Južná Amerika
Summit v Chartúme
Vnútroštná reforma
Implikácie pre Slovensko

Úvod

Liga arabských štátov (LAŠ) zaznamenala v sledovanom období výrazný pokrok vo viacerých oblastiach. Zmena nastala navonok i vo vnútri. Nielenže zorganizovala svoj pravidelný každoročný summit, ale prvýkrát vo svojej histórii spoluorganizovala summit spolu s iným regiónom sveta. Rovnako sa začala reformovať zvnútra, aby sa viac priblížila požiadavkám súčasnosti a budúcnosti. Generálny tajomník LAŠ Amr Músá čeliac zmenám po konci studenej vojny a globalizácii stanovil priority Ligy – palestínska otázka, boj proti chudobe, demokratizácia arabského sveta, modernizácia, voľný trh a problematika Iraku a Iránu [3]. V septembri 2005 Rusko oficiálne požiadalo mať svojho vlastného predstaviteľa pri LAŠ, čím by sa mu podarilo (na rozdiel od USA) nadviazať oficiálne kontakty s organizáciou a tak hrať aktívnejšiu rolu v arabskom regióne¹.

Summit LAŠ – Južná Amerika

Konal sa v dňoch 10. – 11. mája 2005. Jeho deklaroványm hlavným cieľom bolo posilniť ekonomické, obchodné a kultúrne väzby medzi týmito regiónmi. Tento summit nie je náhodný. Väčšina krajín Južnej Ameriky (hlavne Brazília, Argentína a Chile) má na svojom území komunity imigrantov z Libanonu, Sýrie, Palestíny a iných arabských štátov a ich význam v miestnej ekonomike a politike za posledné dekády rástol. Dokonca nie-

¹Prehĺbit väzby s arabskými krajinami s dôrazom na energetickú spoluprácu je podľa ruského ministra zahraničných vecí Lavrova „kľúčová priorita zahraničnej politiky Ruska“ [6].

ktorí súčasní aj minulí prezidenti krajín Latinskej Ameriky majú predkov z arabského sveta. Summit mal priniesť vzájomné výhody pre obidve strany. Pre arabský svet je totiž Latinská Amerika vzorom pri ekonomickej tranzícii spoločnosti, ktorou budú musieť prejsť, a potenciálne vhodným miestom pre arabské investície. Na druhej strane je pre Latinskú Ameriku arabský svet zaujímavý tým, že je obrovským trhom pre ich poľnohospodárske produkty a bohatou surovinovou základňou. Nezanedbateľným faktorom v pozadí je aj to, že Latinská Amerika so svojimi zásobami fosílnych palív by s arabskými krajinami mohla vytvoriť nejaký druh ropnej aliancie, ktorá by dokázala efektívnejšie presadzovať spoločné záujmy. Nová aliancia má slúžiť ako protiváha dominancii USA a má otvoriť nové regionálne trhy. Aj s týmto imperatívom bola podpísaná obchodná dohoda medzi MERCOSUR a Radou pre spoluprácu v Perzskom zálive, ktorá má byť prvým krokom k voľnému obchodu medzi organizáciami.

Summit sa vyznačoval viacerými významnými črtami. Zúčastnili sa ho zástupcovia 12 latinskoamerických a 22 arabských krajín. Bol to prvý summit dvoch nesusediacich regiónov, ktorý sa konal mimo rámca OSN. Zúčastnil sa ho aj novozvolený iracký prezident Džalál at-Talabání, pre ktorého to bola vôbec prvá zahraničná návšteva od nástupu do úradu. Na druhej strane však bola rozčarovanim pre organizátorov neúčast' hláv štátov LAŠ na summite. Z 22 ich prišlo len päť [5] a ostatní poslali náhradníkov z nižších pozícií, čo mohlo byť spôsobené nátlakom na tieto krajiny zo strany USA [4], ktorým nebol udelený štatút pozorovateľa. Z dvanástich latinskoamerických krajín sa summitu zúčastnilo len deväť prezidentov. Egypt chcel získať podporu latinskoamerických štátov pre stále kreslo v BR OSN po reforme a Brazília recipročne žiadala o arabskú podporu pre svoju kandidatúru.

Summit bol zakončený podpísaním Brazílskej deklarácie [1], ktorá pokrýva množstvo politických, ekonomických a kultúrnych aspektov spolupráce a zriaďuje nástroje implementácie rozhodnutí summitu. Prevláda v nej však najmä politický aspekt. Explicitne odsudzuje terorizmus, no na druhej strane priznáva právo na odpor voči okupácii cudzou mocou. Potvrďuje potrebu dosiahnuť trvalý mier na Strednom východe, a to stiahnutím sa Izraelu na hranice z roku 1967 a zrušením jeho osád na

okupovaných územiach. Podčiarkla aj dôležitosť rešpektovania jednoty a teritoriálnej integrity Iraku a nezasahovania do jeho vnútorných záležitostí.

Počas summitu sa ukázali rôzne priority týchto dvoch regiónov. LAŠ využila túto príležitosť na kritizovanie Izraela a USA a vyjadrenie solidarity s Palestínčanmi, zatiaľ čo latinsko-americkí predstavitelia sa sústreďovali hlavne na ekonomické otázky.

Ďalší summit LAŠ – Latinská Amerika sa má konať v roku 2008 pravdepodobne v Maroku.

Summit v Chartúme

Osemnásť summit LAŠ, ktorý sa konal 27. – 28. marca 2006 v Chartúme, mal vo svojej agende množstvo chúlостivých regionálnych otázok. V prvom rade sa prejednávala otázka urovnania konfliktnej situácie v Iraku. Nebola to prvá takáto iniciatíva, pretože Músá sa pokúšal počas svojej prvej návštevy Iraku od pádu S. Husajna (október 2005) byť mediátorom troch nepriateľných minorít (sunnitov, šíitov a Kurdov). Šíiti a Kurdi v neho ako Egypt'ana však nemali dostatok dôvery a tým bola celá jeho snaha skomplikovaná. Napriek tomu LAŠ všemožne podporovala urovanie konfliktnej situácie v Iraku aj formou organizovania konferencií o budúcnosti Iraku či rôznymi vyhláseniami. Summit sa zmožil iba na zdôraznenie dôležitosti dialógu medzi obyvateľmi Iraku.

Ďalším bodom programu bola stabilizácia napätých vzťahov medzi Sýriou a Libanom, pričom sa apelovalo na upokojenie s referenciou na bratské vzťahy týchto dvoch štátov z minulosti. LAŠ odmietla nátlak USA a možné sankcie v súvislosti s vyšetrovaním vraždy Rafíka al-Harírího.

Stanovisko k misii OSN v Darfúre bolo v súlade s očakávaniami zamietavé, keďže sudánsky prezident ako hosť summitu považuje misiu za zasahovanie do vnútorných záležitostí krajiny. Namiesto toho sa navrhlo poskytnutie financií súčasnej misii AÚ v Darfúre.

Summit sa tradične venoval aj izraelsko-palestínskemu konfliktu. LAŠ vyjadrila solidaritu s Hamásom v súlade so svojimi predošlými krokmi. LAŠ sa pokúsila riešiť situáciu v Palestíne po

tom, ako Izrael pozastavil platby miestnej samosprávy, ponukou poskytovania pomoci o objeme 50 mil. USD mesačne. Táto iniciatíva však stroskotala preto, že niektoré členské krajiny LAŠ neposkytli financie do spoločného fondu, z ktorého mali byť vyplácané Palestínskej samosprávy. Následne nato Músá na pôde Európskeho parlamentu vyzval EÚ, aby nezastavovala financovanie pre Palestínsku samosprávu. Summit odmietol aj snahu Izraela o jednostranné stanovenie štátnych hraníc navrhované premiérom Ehudom Olmertom. Aj na summite ale ostalo len pri verbálnej podpore či odmietnutiach a záverečné komuniké ostalo bez jasnej predstavy, ako sa vyhlásenia majú premeniť v činy.

Summitu sa už tradične nezúčastnili všetky hlavy členských štátov LAŠ. Tentoraz chýbali kľúčové postavy ako egyptský prezident, saudskoarabský kráľ, ale aj ďalší (marocký kráľ či šejk SAE). To ilustruje vážnosť, akú summitom prikladajú jednotliví vrcholní predstavitelia členských štátov ligy.

Vnútoraná reforma

Reformný proces vnútri LAŠ, ktorému predchádza založenie arabského parlamentu a participácia mimovládnych organizácií v ňom, má za cieľ rozšíriť záber organizácie. Tá sa má zmeniť z výlučne medzivládnej entity na entitu s participáciou celej spoločnosti. V parlamente majú mať všetky členské štáty LAŠ rovnaký počet hlasov – mechanizmus, inšpirovaný niekdajším modelom fungovania Európskeho parlamentu. Do konca roku 2005 mal byť vytvorený parlament na prechodné obdobie. Inauguračné zasadnutie tohto parlamentu sa uskutočnilo 27. decembra 2005 v Káhire [2], sídlo parlamentu bude ale v Sýrii a bude zasadať dvakrát ročne. Jeho prvým predsedom sa stal kuvajtský liberálny politik Muhammad Džásim as-Sakr. Právomoci prechodného parlamentu však budú veľmi obmedzené. Nebude mať žiadnu zaväzujúcu legislatívnu právomoc a bude môcť vyjadrovať svoj názor len na záležitosti, ktoré mu budú posunuté Radou LAŠ. Mimovládne organizácie majú byť zase po vzore OSN zastúpené v „Ekonomickej a sociálnej rade“ LAŠ a budú mať poradný hlas. LAŠ tak využíva overené skúsenosti iných organizácií na to, aby sa reformovala a prispôsobila sa zvýšeným nárokom, ak má ostať životaschopnou.

³V čase písania tejto kapitoly prebiehali parlamentné voľby vo Veľkej Británii, kde bol Irak jednoznačne rozhodujúcou témou; dominoval predvolebným diskusiám a rozhodujúcim podielom sa podpísal na strate parlamentných kresiel pre Labour Party premiéra Tonyho Blaira – pozn. aut.

Záver

LAŠ je bezzubá, pretože rozhodnutia prijaté na jej summitoch sú nezáväzné pre krajiny, ktoré za ne nehlasovali. Možno aj preto, že mnohé udalosti, ktoré hýbu arabským svetom, sú mimo kontrolu Arabov samotných. Pokiaľ sa nezmenia kompetenčné väzby v rámci ligy, nemožno očakávať, že úlohy v schválených deklaráciách budú naozaj splnené. Aj novovytvorený parlament má iba symbolické právomoci, preto nemožno očakávať zásadnejší posun v kompetenciách LAŠ voči svojim členským krajinám. Reálnu zmenu možno očakávať až v prípade zjemnenia prílišných rozdielov a redukcie niekedy veľmi krátkozrakých ambícií jednotlivých krajín vo vzťahu k citlivým otázkam arabského sveta..

Implikácie pre Slovensko

Je potrebné presunúť dôraz na bilaterálne vzťahy Slovenska s jednotlivými štátmi LAŠ, poprípade vzťahy v rámci EÚ – jednotlivé štáty LAŠ. V rámci tohto presunu dôrazu by sa SR mala snažiť zároveň ovplyvniť sfunkčnenie a spevnenie inštitucionálnych väzieb organizácie a pomôcť členským krajinám eliminovať hlavnú prekážku, ktoré LAŠ bránia vo faktickej funkčnosti: deklaratívny charakter vyplývajúci z prílišnej heterogenity záujmov členských krajín.

ZDROJE

- [1] 11/05/2005 South American and Arab Countries Summit concluded, <http://www.saudinf.com/MAIN/y8163.htm>, 9. 5. 2006.
- [2] Arab parliament meets in Cairo, <http://english.aljazeera.net/NR/exeres/-9C0B6509-D352-41C6-9800-6B398D62671D.htm>, 28. 12. 2005.
- [3] Arab world ready for reforms: Moussa, http://english.people.com.cn/200506/30/eng20050630_193241.html, 10. 5. 2006.
- [4] Iraq president a rare Arab leader at summit with Latin America, http://web.lexis-nexis.com.proxy.www.merln-europe.org/universe/document?_m=61fe002ce2c614ab8203b0310d2676d9&wchp=dGLbVtb-zSkVb&_md5=cb69628b461b32b86f6ec1c72d4e9b33, 10. 5. 2006.
- [5] It's the oil, stupid, http://www.janes.com/business/news/fr/fr050525_1_n.shtml, 30. 6. 2005.

- [6] Russia seeks a representative at the Arab League, http://web.lexis-nexis.com.proxy.www.merln-europe.org/universe/document?_m=e3c7b73e337a49c0382189ca26f6f4de&_docnum=1&wchp=dGLbVt_b-zSkVb&_md5=0438ab323466f342a682288f4944ccfa, 15. 5. 2006.